

Wpływ czytelnictwa na rozwój dziecka

*„Czytanie książek to najpiękniejsza zabawa jaką sobie
ludzkość wymyśliła”* Wisława Szymborska

W dzisiejszych czasach czytanie wypierają media, tj. telewizja, wideo, komputer. Stale spada wśród Polaków poziom czytelnictwa, a rozumienie czytanego tekstu przez dzieci i młodzież jest niewystarczające. W związku z tym w ostatnich latach telewizja publiczna rozpowszechniła akcję "Cała Polska czyta dzieciom", zachęcającą dorosłych do czytania najmłodszym, a także młodzieży. Mając na uwadze, że wszyscy (rodzice, nauczyciele ...) w swoich działaniach wychowawczych, dydaktycznych i opiekuńczych dążą, by dzieci wyrosły na mądrych, dobrych i szczęśliwych.

Naszym celem jest uświadomienie ogromnego znaczenia czytania dziecku dla jego rozwoju psychicznego, umysłowego i moralnego oraz stworzenie nawyku codziennego czytania dzieciom przez co najmniej 20 minut w domach, przedszkolach, szkołach, szpitalach, świetlicach. Wpływ czytania oraz wybór odpowiedniej książki (dostosowanej do wieku dziecka) dla kształtowania określonych postaw dziecka ma ogromne znaczenie.

Badania naukowe wskazują, że każde dziecko, bez względu na wiek, powinno mieć codzienny kontakt z książką, a obok każdego dziecka powinien być dorosły, który mu poczyta w ciągu dnia lub przed snem. Nawołują, aby głośne czytanie w domu, w przedszkolu, w szkole powinno stać się przyjemną rutyną, gdyż to, co dzisiaj "zainwestujemy" w moralny i intelektualny rozwój dziecka zwróci się po kilkunastu latach.

Wpływ bajek na rozwój dziecka, jak już wspomniałam, ma ogromne znaczenie. Język literatury dla przedszkolaka, który słysząc na co dzień jedynie język potoczny, jest tajemniczym szyfrem, kodem dostępu do innego magicznego świata. Dziecko w baśniowym świecie może odnaleźć, to, co samo przeżywa i co napawa je niepokojem. W bajkach są też złe moce, które dają się opanować za pomocą jakiejś większej i lepszej sile. Gdy dziecko widzi, że osoba dorosła: mama czy tata spokojnie czyta bajkę, to o czarownicy myśli sobie, skoro dorośli się nie boją, to może czarownica nie jest taka straszna. W bajkach nie tylko dobro zwycięża zło, często ten kto jest mały i słaby wygrywa z silnym i potężnym. A to budzi w dziecku nadzieję i napawa optymizmem. Zaczyna postrzegać ludzkie zachowania oraz ich konsekwencje. Dowiaduje się, jakie wartości są cenione, poprzez jednoznaczne pokazanie kogo i za co spotyka nagroda lub kara. Poznaje abstrakcyjne pojęcia, takie jak dobro, zło, sprawiedliwość, miłość, przyjaźń i wiele innych. Uczy się wrażliwości, zachowań prospołecznych oraz empatii dzięki przeżywaniu wydarzeń wraz z bohaterami.

Wchodzi w sferę dziedzictwa kulturowego, zapoznając się z symbolami i metaforami, by odtąd kojarzyć lisa ze sprytem i przebiegłością, a zatrute jabłko z wyrazem fałszu i zazdrości. Ponadto w bajkach jasno i wyraźnie przedstawione są postacie męskie i żeńskie, dzięki czemu dziecko uczy się przypisanych im ról społecznych, odkrywając także swoje miejsce w społecznym systemie. Dzięki bajkom także poznaje język literacki, zapoznając się z jego bogactwem i nabywając umiejętność poprawnego wysławiania się. Dziecko przeważnie utożsamia się z postacią głównego bohatera; towarzyszy mu w wędrówce, razem z nim przeżywa radość, strach, smutek czy ból, nawiązuje przyjaźnie, stawia czoła wrogom, podejmuje wyzwania, odpoczywa i bawi się. Dzięki tej identyfikacji zapoznaje się z całą gamą emocji, uczuć i postaw. Uczy się zachowań społecznie akceptowanych oraz tych, które są potępiane, form ekspresji emocji, sposobów reagowania w trudnych sytuacjach oraz zaspokajania różnych potrzeb.

Dzieci zanim pójdą do szkoły mają szansę pokochać Misia Uszatka, Alicję w krainie czarów i innych bohaterów książek dla najmłodszych. Nie można zapomnieć, że dziecko przeżywa nie tylko miłe i wzniosłe uczucia, ale także negatywne emocje: złość, wściekłość, chęć zemsty, odwetu, zniszczenia. Niektóre z tych uczuć kierowane są też do rodziców. Jest to jego linia obrony, ucieczka przed bezradnością, czując lęk albo przerażenie, dlatego bohater bajkowy niejednokrotnie może pomóc w jego codziennych zmaganiach ze światem społecznym i emocjonalnym.

Wychowawczą rolę spełniają również baśnie, które urzeka małego słuchacza bogactwem wątku dramatycznego, niezwykłymi możliwościami istot z krainy fantazji oraz prostotą obrazów życia i praw tam panujących. Baśń aktywizuje wyobraźnię dziecka wywierając wpływ nie tylko na procesy intelektualne, lecz przede wszystkim na sferę emocjonalną, jednocześnie wyjaśniając trudne problemy dobra i zła: za dobry czyn spotyka nagroda, za zły - kara, i właśnie na tym polega wychowawcza wartość baśni. Książki mogą być naszym sprzymierzeńcem, bo stanowią pretekst do rozmów. Nawet rodzice, którym trudno długo i szczerze rozmawiać z dzieckiem, poprzez dobór literatury mogą kształtować gust i poczucie humoru dzieci.

Doceniemy wpływ odpowiednio dobranej lektury na życiowe wybory dzieci. Utwierdzajmy je w przekonaniu, że czytanie jest mobilizujące, pożądane i mądre - z pewnością przyniesie im dużo pożytku. Pogadanki o przeczytanych książkach to najprzyjemniejsze, najgłębsze i najciekawsze rozmowy z dziećmi. Czytanie książek może być łatwym, mądrym, dostępnym sposobem budowania silnej więzi z dzieckiem oraz może być siłą pobudzającą intelekt i wyobraźnię, może rozwijać ambicje twórcze i stawiać wymagania w sposób pobudzający, może ukazywać nowe horyzonty światopoglądowe.

Dzieci głęboko przeżywają treść bajek, opowiadań, baśni - nie są biernymi ich odbiorcami. Chętnie naśladują w zabawach i inscenizacjach postępowanie bliskich im bohaterom. Często same tworzą z niezwykłą pomysłowością, interesujące opowiadania i historyjki. Bajki to najbliższe dziecku

utwory, w których świat realny miesza się z fantastycznym i razem tworzą zrozumiałą rzeczywistość. W świecie bajek można spotkać przyjaciół, przeżyć wspaniałe przygody a przede wszystkim pozbyć się lęku. Rozwiązywanie trudnych emocjonalnie sytuacji może okazać się - dzięki bajkom - przyjemne a nawet radosne. Taką rolę pełnią bajki terapeutyczne (psychoedukacje), które pozwolą bez lęku spojrzeć na swoje problemy i uczyć, jak pomagać sobie samemu w trudnych sytuacjach. W bajkach tych śledząc losy wykreowanych przez dzieci bohaterów, możemy zrozumieć, co dzieci przeżywają, jakie emocje im towarzyszą. Ponadto w ten sposób dzieci tworzą własny system norm i zasad, rozszerzają samoświadomość.

Bajka jest narzędziem służącym nadrzędnemu celowi, jakim jest edukacja. Może pomóc we wprowadzeniu ważnych treści wśród śmiechu i zabawy, odgrywając tym samym istotną rolę w wykreowaniu osobowości człowieka. Zalety głośnego czytania: Dziecko widząc, że rodzic co wieczór odkłada wszystkie zajęcia, by pobyć razem z nim, czuje się docenione co buduje poczucie jego własnej wartości. Natomiast fakt, że wykonuje przy tym czynność dla niego niedostępną - potrafi zamieniać dziwne znaczki na zrozumiałe słowa - daje mu poczucie bycia dopuszczonym do tajemnicy znanej tylko starszym.

Co daje wspólne czytanie?

- * Buduje mocną więź między dorosłym a dzieckiem;
- * Niezwykle stymuluje rozwój mózgu;
- * Rozbudowuje słownictwo malucha, poszerza wiedzę;
- * Rozbudza zainteresowania, rozwija wyobraźnię;
- * Uczy myślenia, pomaga w zrozumieniu ludzi, świata i siebie;
- * Stymuluje rozwój emocjonalny, rozwija wrażliwość i empatię;
- * Uczy wartości moralnych, wpływa na zmianę postaw;
- * Sprzyja szybszemu samodzielnemu mówieniu, a później pisaniu i czytaniu;
- * Kształtuje nawyk czytania na całe życie;
- * Chroni przed uzależnieniem od telewizji.

Ogromny wpływ na rozwój dziecka i eliminowanie jego lęków mają bajki terapeutyczne. To właśnie literatura powszechnie znana i dostępna ma olbrzymi udział w rozwoju osobowości, tworzeniu zasobów osobistych, kompensuje różne niedostatki w zaspokojeniu potrzeb, pomaga utrzymywać równowagę emocjonalną, chroni przed negatywnymi emocjami, takimi jak: smutek, żal, lęk, gniew, uczy nowych zachowań i daje wzory osobowe. Biblioterapia ma za zadanie wzmocnienie i wzbogacenie zasobów dziecka, po to, aby potrafiło ono poradzić sobie z trudnościami. Dziecko samo musi rozwiązać swój problem, a literatura daje mu wsparcie w tym zmaganiu, pomaga w adekwatnym postrzeganiu świata oraz swojego w nim miejsca. Wzbogaca doświadczenia, ukazuje inne wzorce myślenia.

Według Marii Molickiej bajkoterapia jest ważną metodą wspierania i oddziaływania terapeutycznego we wczesnych okresach rozwoju dziecka. Może pomóc w efektywnym radzeniu sobie z sytuacjami trudnymi takimi jak: sytuacje zagrożenia, przeciążenia, bólu, deprywacji czy frustracji. Dzieci nie znają słów określających stany emocjonalne, nie rozumieją tych sytuacji ani siebie. Nie potrafią zwrócić się do dorosłych, o tak potrzebne wsparcie, nie znają strategii radzenia sobie z doświadczanymi stanami. Treść bajek terapeutycznych koncentruje się wokół sytuacji emocjonalnie trudnych, które to zdarzają się w toku rozwoju dziecka.

- Lęk u dzieci wynika: - z uprzedniego, negatywnego doświadczenia,
- z rozwoju dziecka, rozwoju jego wyobraźni,
- z niezaspokojonych potrzeb (bezpieczeństwa, przynależności, miłości, uznania)
- z niskiej samooceny.

Kompensując niezaspokojone potrzeby, bajka wpływa na kształtowanie się poczucia własnej wartości. W dobie komputerów i telewizji nie sposób dostrzec szansy, jaka jest kontakt z dzieckiem przez książkę, która buduje zaufanie, zrozumienie i poczucie bezpieczeństwa dziecka, uwrażliwia go na dobro i piękno, daje mu wsparcie, stymuluje jego rozwój oraz umożliwia poznawanie rzeczy cudownych i własnych motywów działania.

Rola książki w życiu dziecka Warunki życia współczesnej rodziny sprawiają, że coraz mniej czasu rodzice i dzieci spędzają razem przy wspólnej zabawie. Wydaje się, że w wielu rodzinach telewizor i komputer zastąpił jeden z najbardziej cennych sposobów spędzania czasu, jakim jest czytanie dzieciom książek. Pewne nadzieje na poprawę tego stanu budzi pojawienie się na naszym rynku dużej liczby pięknych i cennych pozycji wydawniczych. Ładna, kolorowa książka, bogato ilustrowana przyciąga oko dziecka, zachęca do sięgnięcia po nią i przeczytania.

Książka dostarcza wiedzy o świecie, systematyzuje i uczy myślenia. Prowadzi do pojawiania się twórczego stosunku do otoczenia. Dzieje się tak od najwcześniejszych lat życia dziecka dzięki rodzicom, którzy są łącznikiem między nim a książką. Rodzice dostarczają dziecku tworzywa, jakim jest odpowiednia do wieku lektura, zachęcają do czynnego oglądania (słuchania, nazywania), opowiadania. W miarę dorastania dziecka kształtują się coraz bardziej złożone formy poznania (myślenie przyczynowo - skutkowe, krytycyzm, twórcza wyobraźnia).

Książka towarzyszy dziecku już od najmłodszych lat życia i trudno nie docenić jej bogatego i wszechstronnego oddziaływania na jego rozwój w niemalże wszystkich jego aspektach. O walorach książki w procesie wychowawczym pisze M. Gorki: **„Kochajcie książkę, ona ułatwi wam życie, po przyjacielsku pomoże zorientować się w pstrej i burzliwej gmatwaninie myśli, uczuć, zdarzeń, ona nauczy was szanować człowieka i samych siebie, ona uskrzydla rozumie serce uczuciem miłości do świata, do człowieka”**.

Współcześnie, mając do dyspozycji media takie jak telewizja czy Internet, dzieci wciąż sięgają po książkę, szukając w niej furtki do pięknego świata ludzkiej wyobraźni, tak dobrze znanego każdemu maluchowi. Czytanie jest dla dziecka przede wszystkim źródłem przyjemności i formą rozrywki. Aktywność ta powoduje obniżenie napięcia mięśniowego i po prostu relaksuje. W szczególności wpływ taki ma bajka relaksacyjna, której fabuła jest pozbawiona wywołujących silne emocje nagłych zwrotów akcji. Jednocześnie, kontakt dziecka z książką wpływa stymulująco na jego sferę zmysłową. „Książka uruchamia przecież prawie wszystkie zmysły. Może cieszyć oko pięknymi ilustracjami i zdobieniami. W chwili czytania jednak świat wywołany tekstem wysuwa się przed realność.

Książka umożliwia dziecku poznawanie świata. Pomaga w kształtowaniu nowych wyobrażeń i pojęć, przekazuje wiedzę o świecie i ludziach. Dzięki książkom dzieci uczą się rozumieć znaczenie nazw, a przez to tworzyć bardziej ogólny obraz przedmiotów. Czytanie na głos sprawia również, iż osłuchując się z tekstem przyswajają sobie zwroty i określenia, ciesząc się jednocześnie z ich właściwego stosowania w mowie. Książka porządkuje wiedzę o dotychczasowych odkryciach dziecka i ukazuje je w najbliższym otoczeniu. Dzięki temu jest ona często drogą do poznania otaczającego dziecko środowiska przyrodniczego i społecznego. Przybliża również dziecku cechy środowiska, w którym na co dzień nie przebywa lub styka się z nim sporadycznie. Dlatego tak ważne jest to, by dziecko, które mieszka w mieście zetknęło się z literaturą opowiadającą o życiu na wsi. W ten sposób w rzeczywistym spotkaniu z tymi innymi typami środowiska dziecko nie zareaguje szokiem, ale będzie zafascynowane urzeczywistnieniem literackich treści.

Czytając książkę dziecko nie tylko jednak przyswaja wiele istotnych treści, ale również poznaje formę, w której te treści są mu podane. Umożliwia zaznajomienie się z wieloma gatunkami literackimi, takimi jak bajka, baśń, legenda, opowiadanie czy poezja. Poprzez czytanie książki dokonuje się też rozwój intelektualny. Śledzenie fabuły i wiązanie ze sobą wydarzeń kształci myślenie przyczynowo - skutkowe. Rozwija w ten sposób w dużym stopniu swoją sprawność umysłową i umiejętność kojarzenia. Każde nowe wydarzenie, o którym czyta dziecko, każe zastanowić się nad związkami z wydarzeniami poprzednimi, a niekiedy z całością utworu. Dziecko uczy się więc, rozważając poszczególne fakty, podporządkowywać je głównej myśli przewodniej.

Wiek przedszkolny, to okres tworzenia się u dzieci trwałych nawyków, kształtowania procesów uczuciowych i umysłowych. Wychowanie dobrego i szczęśliwego dziecka wymaga osobistego zaangażowania rodziców, poświęcenia mu czasu. Czas ten można wykorzystać na wspólne zabawy i czytanie książek dzieciom. Dzięki czytaniu dziecko uczy się słuchać i naśladować dźwięki, a więc czytać należy dziecku już od urodzenia. Czytanie na głos niemowlęciu stymuluje rozwój jego mózgu i buduje trwałe skojarzenie czytania z przyjemnością, poczuciem bezpieczeństwa i więzi. Gdy dziecko jest nieco starsze, książka utrwała i porządkuje pojęcia o świecie, dostarcza nowych wiadomości, wzbogaca zasób pojęciowy, budzi zainteresowania poznawcze, rozbudza ciekawość świata i pomaga zrozumieć siebie i

innych. Książka dostarcza informacji nieznanymi z rodzinnego życia czy otoczenia. Książki dla dzieci najmłodszych powinny mieć twarde okładki, nie muszą mieć dużo tekstu, mogą być przeznaczone do rozpoznawania przedmiotów, nazywania ich i opowiadania czynnościach z nimi związanych. Treść powinna być bliska codziennemu doświadczeniu dziecka. Następnie mogą się pojawiać proste, krótkie opowiadania, historyjki stanowiące całość. Dorosły może czytać podpisy pod nimi lub je opowiadać i zachęcać dziecko do samodzielnego mówienia o tym, co widzi i o tym czego się domyśla.

Kolejnym stopniem wtajemniczenia mogą być książki, w których dziecko jest aktywnym twórcą dalszej części historyjki. Innym typem lektury, ważnym przede wszystkim dla rozwoju systemu wartości i kształtowania pojęć moralnych, jest tajemniczy świat baśni. Dzięki niemu dziecko odkrywa pojęcie dobra i zła, winy i kary oraz zadośćuczynienia i nagrody. Poprzez identyfikację z baśniowym bohaterem może zaspokajać własne potrzeby, doznawać różnych uczuć. Baśnie rozwijają wyobraźnię, umiejętności opowiadania i twórczość plastyczną. Rolą dorosłego jest z jednej strony stworzenie odpowiedniego klimatu bliskiego jej treści, z drugiej współuczestniczenie w przeżywaniu dziecka, danie mu wsparcia uczuciowego, płynącego z bliskiego i ciepłego kontaktu. Oprócz tradycyjnie znanych baśni Andersena czy braci Grimm zachęcamy do czytania polskich baśni ludowych i innych krajów. Oprócz wartości wspólnych wszystkim baśniom zawierają one specyficzne dla danego narodu pierwiastki kulturowe oraz językowe.

„Baśń to elementarz, z którego dziecko uczy się czytać we własnym umyśle, elementarz napisany w języku obrazów. Jest to jedyny język, dzięki któremu możemy rozumieć siebie i innych, zanim dojrzejemy intelektualnie”. „Baśnie opowiadane przez stulecia, wraz z mitami i biblijnymi przypowieściami, budowały podstawy ludzkiej świadomości stanowiły przekaz mądrości wielu pokoleń. Baśnie, mity i przypowieści należą do najstarszych tekstów kultury”. Baśń umożliwia dziecku bycie ważną osobą. Tu wszystko jest możliwe. Dziecko wciela się w rolę podziwianych przez siebie bohaterów i wraz z nimi odnosi zwycięstwa. W wyobraźni spełnia swoje marzenia, gdyż wcielając się w baśniową postać, zyskuje jej siłę i odwagę. Chociaż dzieje się to wszystko w obrębie dziecięcej fantazji, pewność siebie jaką dziecko nabywa, jest wymierna i pozwala mu odnaleźć siłę także w sobie samym i pokonywać swoje słabości.

Bajkoterapia – tak w dzisiejszych czasach określa się działanie bajki i baśni. Bajki psychoterapeutyczne to najczęściej krótkie utwory poetyckie z dozą dowcipu. Są one przeznaczone dla przedszkolaków i klas początkowych. Wspólna lektura bajek i baśni przyczynia się do uspokojenia i zredukowania problemów emocjonalnych dzieci. Są one świadome fikcji, rozumieją bohaterów, wiedzą, że dobro zawsze zwycięży, dlatego czują się bezpiecznie. Oswajając się z zagrożeniami, wierzą, że pomimo przeciwności losy bohaterowie mogą zmieniać otaczającą rzeczywistość na lepszą. W ten sposób przyczyniają się również do redukcji lęków. M. Strzałkowska twierdzi, że „lęk, strach, złość – to emocje, nieprzyjemnie wprawdzie, ale są, towarzyszą człowiekowi w życiu. Sądzę, że dzieciństwo

jest między innymi po to, żeby w bezpieczny sposób uczyć się radzić sobie z pewnymi emocjami (...) Dzieci są mądre. Trzeba je traktować poważnie. I pewnych rzeczy mogą się nauczyć będąc dziećmi”.

Ważnym aspektem rozwoju dziecka, w którym pomaga kontakt z książką, jest rozwój społeczny. „We współczesnym świecie książka wobec dziecka spełnia rolę kontaktu z literaturą piękną: baśnią, poezją, utworami beletrystycznymi, uczy rozumieć znaczenie np. książki kucharskiej, telefonicznej, spełnia rolę kształcenia odbiorcy informacji. Taka ‘przygoda z dokumentem’ sprawia, że dziecko może korzystać ze znaczenia szerszego zakresu publikacji niż te, które są adresowane specjalnie dla dziecka; sięgać do encyklopedii, czasopism, specjalistycznych i fachowych, korzystać z innych nośników, takich jak zapis magnetofonowy, czy kasetę video”. Książka pełni funkcję swoistego zwierciadła środowiska społecznego, otaczającego dziecko, pokazującego właściwie dla niego normy i postawy. Dziecko uczy się więc powszechnie akceptowanych form zachowań, nabywa też nieświadomie cech mentalności charakterystycznych dla danej grupy społecznej. Dzięki książce dziecko chłonie niezbędną wiedzę, bez której kiedyś nie mogłoby sprawnie funkcjonować w społeczeństwie.

Nieocenioną wartość w przybliżeniu dziecku kultury ojczystej i rozwijaniu poczucia tożsamości narodowej mają baśnie, legendy i podania ludowe. Książka udostępnia dorobek kulturowy i ukazuje bogactwo tradycji, odwołując się przy tym bardzo często do uniwersalnych wartości moralnych, cenionych od wieków przez przodków. Utwory baśniowe, fantastyka baśniowa, szczególnie oparta na treściach folkloru, mitów, a osadzona w realiach historycznych lub społecznych, przekazuje dzieciom porady moralne. Poznawanie rodzimej historii w bajkowym świecie legend daje dziecku poczucie zakorzenienia się w kulturze narodowej i przynależności do niej, a co za tym idzie, szacunek dla jej dóbr i osiągnięć. Jednym z elementów tego kulturalnego dorobku narodu jest ojczysty język, którego przyswojenie w pięknej i czystej formie umożliwia właśnie książka. Oprócz bycia nośnikiem kultury rodzimej, książka jest również furtką do poznania wielu innych, fantastycznych kultur. Książki te wychodzą poza świat, w którym żyje dziecko, pokazują jak żyją jego rówieśnicy w innych krajach, ich wygląd, zachowanie, obyczaje. To uczy dziecko sympatii, tolerancji i szacunku dla odmienności kulturowych, otwiera go na świat pełen różności i przygotowuje do życia w nim. Nie bez powodu tak wielką wagę przywiązuje się w szkołach do „odpowiedniości” lektur do wieku rozwojowego dziecka.

W okresie, kiedy dziecko kształtuje dopiero swoje poglądy i chłonie tak mocno wpływy z otoczenia, książka jest wielką skarbnicą wzorców postaw i zachowań. Dobrana lektura zaznacza wyraźną granicę między dobrem a złem, posługując się zwykle kontrastami dla utrwalenia pewnego kręgosłupa moralnego, na którym dziecko będzie budować swoje poglądy. Przede wszystkim książka daje możliwość oceny postępowania postaci w oparciu o już ukształtowany system wartości, ale też uczy patrzenia na świat z wielu różnych perspektyw. W ten sposób następuje rozwój osobowości dziecka. Zaczyna ono wyrażać swoje zdanie na temat czynów książkowych postaci, określać stanowisko, poznając jednocześnie stanowiska odmienne. Dziecko samo staje się budowniczym

wyobraźniowej rzeczywistości. Umożliwienie mu wczucia się w tę rolę pobudza jego kreatywność, chęć do działania i tworzenia, co przekładać będzie na świat rzeczywisty. Stąd też wynika kolejne zadanie realizowane przez dziecięcą lekturę – rozwój zainteresowań i zamiłowań małego człowieka, które staną się wyznacznikami jego dorosłych aktywności, zarówno zawodowych jak i artystycznych, czy też hobbistycznych. Pobudzenie wyobraźni dziecka poprzez jego obcowanie z lekturą, szczególnie tą baśniową, przygotowuje go do wejścia w świat, w którym kreatywność, pomysłowość i umiejętność oryginalnego ujmowania rzeczywistości jest szalenie ważna dla osiągnięcia zawodowej satysfakcji i odnoszenia sukcesów.

Zdecydowanie najważniejszą płaszczyzną rozwoju dziecka, na którą ogromny wpływ wywiera książka, jest jego psychika. Czytanie nie tylko umożliwi zdobycie informacji, ale dostarcza różnorodnych emocji, przez co wzbogaca dziecko wewnątrznie. „Bajki i opowiadania dobrze dobrane rozszerzają niesłychanie zakres doświadczeń dziecka. Doświadczenia tego rodzaju są co prawda fikcyjne, ale nie mniej bardzo kształcące i potrzebne dla pełnego rozwoju duchowego dziecka”. Zdrowie psychiczne warunkuje dobry, serdeczny kontakt z rodzicami. Jednym z jego przejawów jest wspólne czytanie z dzieckiem. Umacnia ono więzy rodziny, a także pozwala rodzicowi aktywnie uczestniczyć w odkrywaniu przez dziecko nowych, interesujących zjawisk i problemów. Książka czytana w atmosferze rodzinnej, z bliską dziecku osobą jest lepiej odebrana, daje głębokie przeżycia magicznych przesłań.

Literatura dziecięca jest zwierciadłem, w którym dziecko rozpoznaje siebie, swoje problemy, swoje odczucia. Szczególne znaczenie w tym wyglądzie ma baśń, umiejscowiona w świecie wyobraźni, tak przecież bliskim każdemu dziecku.

Oto kilka rad praktycznych dotyczących przybliżania dzieciom tekstów literackich:

- Od najmłodszych lat dziecka tworzymy dobrą atmosferę dla wspólnego czytania. Nawet jeśli nasze dziecko opanowało już umiejętność czytania, nie pozostawiamy go samotnie z książką, gdy zgłasza potrzebę przeczytania mu czegoś.

- Oprócz czytania w dowolnym momencie dnia warto mieć stały czas przeznaczony na ten cel – np. przed snem.

- Czytajmy na raz niewielkie całości lub część większej całości. Pozwoli to dziecku na lepsze zrozumienie i przeżycie utworu.

- Pozwólmy dziecku wielokrotnie wracać do tej samej książki. Zdobywa ono w ten sposób doświadczenie powtarzalności zdarzenia, treści, towarzyszące mu uczucia. Ćwiczy pamięć.

- Wyjaśniamy znaczenie trudniejszych terminów.

- Podtrzymujemy zapoczątkowany przez dziecko dialog na temat tego, o czym czytamy, pojedynczych wątków lub swobodnych skojarzeń.

- Jeśli dziecko przerywa nam czytanie, by porozmawiać na temat związany z lekturą, rozwijajmy temat rozmowy spokojnie i w miarę potrzeby powróćmy do czytania.

- Jeżeli dziecko przerywa nasze czytanie i zajmuje się czymś innym, ustalmy z nim czy rzeczywiście chce słuchać.

- Rozmawiamy z dzieckiem o czytany utworze, ale bez natrętnego dydaktyzmu.

Mam nadzieję, że tych kilka refleksji uświadomi rodzicom, że mimo „zabiegania” można poświęcić więcej uwagi dziecku. Rodzice mogą odkryć, jak wiele radości sprawia wspólnie czytana bajka, czas spędzony razem, a nie obok siebie. Czytajmy dzieciom książki, pokazujmy kolorowe ilustracje, rozmawiamy o przeczytanej treści, tłumaczymy niezrozumiałe słowa, odpowiadajmy na nurtujące dziecko pytania. Maluch siedzący na kolanach mamy czy taty czuje się kochany, potrzebny i ważny. Po prostu – szczęśliwy.

Opracowała
Renata Noworól

LITERATURA

1. Bettelheim B., Cudowne i pożyteczne. O znaczeniu i wartości baśni, Warszawa 1985.
2. Białek J. Z., Literatura dla dzieci i młodzieży, Warszawa 1979.
3. Huszcz M., Cichoń – Piasecka M., Baśnie uczą życiowych ról, „Wychowanie w Przedszkolu”, 2003, nr 10.
4. Molicka M., Bajki terapeutyczne, Poznań 1999.
5. Molicka M., Bajkoterapia, Poznań 2002.
6. Papuzińska J., Książki, dzieci, biblioteka, Warszawa 1992.
7. Słońska I., Psychologiczne problemy ilustracji dla dzieci, Warszawa 1977.
8. Szuman S., Wpływ bajki na psychikę dziecka, Warszawa 1979.